

**BIURO
RZECZNIKA PRAW OBYWATELSKICH**

RPO-630771-III/09/LN

00-090 Warszawa Tel. centr. 0-22 551 77 00
Al. Solidarności 77 Fax 0-22 827 64 53

**Zespół Prawa Pracy
i Zabezpieczenia Społecznego**

Warszawa, 06 PAŹ. 2009

**Pan
Jerzy Sarata
Przewodniczący
Związek Zawodowy
Jedności Górniczej
Rada Krajowa
ul. Łużycka 7
41-902 BYTOM**

Szanowny Panie Przewodniczący,

W odpowiedzi na wystąpienie Pana Przewodniczącego, działając z upoważnienia Rzecznika Praw Obywatelskich uprzejmie informuję, co następuje.

Rzecznik Praw Obywatelskich, korzystając ze swoich uprawnień określonych przede wszystkim w ustawie z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2001 r. Nr 14, poz. 147 ze zm.), podjął w ostatnim czasie nie tylko kwestię konstytucyjności uregulowań prawnych dotyczących emerytur górniczych, ale także problem utrzymania preferencyjnych zasad przechodzenia na emeryturę po 15 latach służby przez funkcjonariuszy służb mundurowych w świetle konstytucyjnych zasad równości i sprawiedliwości społecznej oraz konieczność zreformowania systemu ubezpieczeń społecznych rolników.

I tak w wystąpieniu z dnia 11 września br., skierowanym do Prezesa Rady Ministrów, Rzecznik przedstawił stanowisko w kwestii szybkiego wdrożenia zmian w systemie emerytalnym służb mundurowych. W szczególności Rzecznik wskazał, że uprawnienia emerytalne nabywają osoby w relatywnie młodym wieku, które z reguły kontynuują działalność zarobkową przy zachowaniu prawa do wypłaty co najmniej połowy świadczenia.

Aktualne i prognozowane warunki demograficzne i gospodarcze spowodowały konieczność zreformowania systemu emerytalnego w Polsce, w szczególności poprzez podniesienie wieku emerytalnego i ewolucyjną likwidację uprawnień do wcześniejszej emerytury. Założenie to zostało zrealizowane jedynie w odniesieniu do powszechnego (pracowniczego) systemu, obowiązującego od 1 stycznia 1999 r. Przyjęto jako powszechnie obowiązujący wiek emerytalny na poziomie 60 lat dla kobiet i 65 lat dla mężczyzn, uzależniając jednocześnie prawo do gwarantowanego minimalnego poziomu emerytury w nowym systemie od spełnienia warunku posiadania minimalnego stażu ubezpieczenia (20

lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn). Zdaniem Rzecznika zaopatrzenie emerytalne funkcjonariuszy służb mundurowych powinno być traktowane jako integralna część systemu ubezpieczenia społecznego. Ocena szczegółowych rozwiązań zawartych w tych systemach, z punktu widzenia konstytucyjnych zasad równości i sprawiedliwości społecznej, nie może więc być kwestionowana okolicznością, że rozwiązania te mają swe uzasadnienie w "specyfice" danego systemu (por. orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego z dnia 23 września 1997 r. sygn. akt K 25/96, OTK ZU Nr 3-4, poz. 36).

Z kolei w wystąpieniu z dnia 16 lutego br. Rzecznik zwrócił się do Prezesa Rady Ministrów z ponownym wnioskiem o przyspieszenie prac nad zreformowaniem systemu ubezpieczenia społecznego rolników, ukształtowanego przepisami ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. z 2008 r. Nr 50, poz. 291 ze zm.). Poprzednie wystąpienie Rzecznika w tej sprawie związane było ze skierowanym w dniu 25 października 2007 r. wnioskiem do Trybunału Konstytucyjnego o stwierdzenie niezgodności art. 86 ust. 2 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. Nr 210, poz. 2135) w zakresie, w jakim przepis ten określa zobowiązania budżetu państwa do finansowania składek na ubezpieczenie zdrowotne – bez względu na wysokość osiąganych przychodów – rolników podlegających ubezpieczeniu społecznemu rolników z mocy ustawy, którzy prowadzą działalność rolniczą na gruntach rolnych z konstytucyjnymi zasadami równości i sprawiedliwości społecznej. Co prawda skierowany do Trybunału Konstytucyjnego wniosek dotyczy ustawy regulującej świadczenia opieki zdrowotnej finansowane ze środków publicznych, to jego materia pozostaje w bezpośrednim związku z zasadami podlegania ubezpieczeniu społecznemu przez rolników oraz członków ich rodzin, uregulowanymi przepisami ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników. Z racji braku systemu ewidencji dochodów z tytułu prowadzenia działalności rolniczej ustawa ta bazuje na przyjętym założeniu wprowadzenia w miejsce faktycznego dochodu kryterium ryczałtowego, które umożliwia ustalanie wysokości składki, a także wysokości świadczenia w oderwaniu od faktycznych dochodów uzyskiwanych z tytułu prowadzenia działalności rolniczej. W końcowej części wystąpienia Rzecznik wskazał, że nie można wykluczyć, iż Trybunał Konstytucyjny uzna zasadność wniosku dotyczącego zasad opłacania składki na ubezpieczenie zdrowotne przez rolników. Pojawi się wówczas problem braku systemu ewidencji dochodów ludności rolniczej. Z tych powodów Rzecznik zwrócił się z uprzejmą prośbą o rozważenie możliwości pilnego podjęcia prac zmierzających do utworzenia takiego systemu, umożliwiającego w dalszej perspektywie nową konstrukcję systemu ubezpieczenia społecznego i zdrowotnego rolników, opartą na kryterium faktycznie osiąganych dochodów z tytułu prowadzonej działalności rolniczej.

W przekonaniu Rzecznika zarówno system ubezpieczenia rolników, jak też system zaopatrzenia służb mundurowych, powinny być objęte podobnymi przedsięwzięciami reformatorskimi, z jakimi mieliśmy do czynienia wcześniej

w stosunku do powszechnego systemu ubezpieczenia społecznego. Nadanie takim działaniom charakteru kompleksowej reformy systemowej i odpowiedniej dynamiki w perspektywie zwiększy stabilność finansów publicznych.

Zdaniem Rzecznika utrzymanie odrębnego systemu emerytalnego górników może budzić wątpliwości z punktu widzenia równego i sprawiedliwego dostępu do zabezpieczenia społecznego. Dotyczy to w szczególności korzystania przez górników z preferencyjnych zasad przechodzenia na emeryturę, mimo ponoszenia takich samych ciężarów na koszty funkcjonowania systemu emerytalnego, jak pozostałe grupy ubezpieczonych objętych zreformowanym systemem powszechnym. Zgłaszając te wątpliwości Rzecznik Praw Obywatelskich poprosił o przedstawienie stanowiska Ministra Pracy i Polityki Społecznej. Orzekanie o zgodności ustaw z konstytucją należy do wyłącznych kompetencji Trybunału Konstytucyjnego.

Wyrażam głęboką nadzieję, że przekazane informacje okażą się przydatne Panu Przewodniczącemu.

DYREKTOR ZESPÓŁU

mgr Lesław Nawacki